

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Archiv obce Draženov

1868–1945 (1953)

Inventář

EL NAD č.: 118

AP č.: 376

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použité literatury a pramenů	6

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam:

I. Knihy	10
II. Spisový materiál	10
III. Účetní materiál	12
IV. Mapy	12

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Draženov (lid. Dražinov) vznikla 4 kilometry severozápadně od Domažlic na křižovatce historických cest z Klatov a Plzně, které dále pokračují přes Klenčí do bavorského městečka Waldmünchen.¹

Ves sdílela své osudy s dalšími deseti privilegovanými chodskými vesnicemi, které rovněž patřily k majetku královské komory a o nichž první písemná zmínka pochází z roku 1325. V průběhu staletí byly vsi několikrát zastaveny vrchnosti šlechtické (např. Švamberkům) či městské – město Domažlice je získalo do zástavy roku 1579, ale za účast na stavovském povstání je ztratilo. Poté vsi dostali do zástavy Lamingenové z Albenreuthu, kterým roku 1630 připadly dědičně. Po smrti Wolfa Maxmiliána (Lomikara) získali rozsáhlé rýzmberské panství roku 1697 Stadionové, pod jejichž správou zůstaly chodské vsi až do zrušení poddanských vztahů roku 1848.

Název vsi je odvozen od lidí Draženových, tedy obyvatel Draženova dvorce. V polovině 17. století žilo v této vsi, rozdělené pod správu dvou panství, celkem 24 hospodářů a o století později 30 (26 jich je uváděno v panství Trhanov a 4 patřili pod správu augustiniánského kláštera na Pivoni). V roce 1838 uvádí Sommer v této vsi náležející k alodiálnímu panství Kout – Trhanov celkem 51 domů s 426 českými obyvateli. Pět domů ze vsi ale stále patřilo ke statku Pivoň a bylo přifařeno k děkanství v Domažlicích, zatímco většina vsi příslušela k farnosti Klenčí. Tam také děti navštěvovaly v 18. století farní školu, poté se vyučovalo po domech ve Ždánově, a to až do roku 1817, kdy vznikla škola ve Ždánově, konkrétně na samotě Hrůbek. Roku 1874 se Draženovští dočkali otevření jednotřídní české školy přímo ve vsi.

Zánik patrimoniální správy v polovině 19. století znamenal úplnou přestavbu správy v habsburské říši. Nejnižší správné jednotkou se staly obce a první zákonnou úpravu obecní samosprávy přineslo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení ze 17. března 1849 (č. 170/1849 ř. z.). Na jeho základě se také každé sídliště muselo stát buď obcí, nebo součástí obce, tzv. osadou. Draženov se tehdy stal obcí v soudním a politickém okresu Domažlice v Plzeňském kraji. Pod správu obce spadaly i Rejkovice, 1 km jihovýchodně od vsi ležící rustikální dvůr, jenž dříve spadal pod správu Pivoně a Domažlic, a Dlouhý Mlýn, mlýn ležící 2 km západně od vsi.

Další podobu fungování obecní samosprávy určily obecní zřízení a volební řád z roku 1864 (č. 7/1864 z. z.) vydané na základě říšského obecního zákoníku z roku 1862 (č. 18/1862 ř. z.).² Ty za širší orgán obecní samosprávy stanovily volený obecní výbor, z jehož středu se posléze volí obecní představenstvo tvořené starostou a dvěma radními. Působnost obcí se dělila na samostatnou, do níž spadaly např. svobodné volby zástupců nebo hospodaření s obecním majetkem, a na přenesenou, do níž patřila všeobecná vnitřní správa, vojenské, berní či soudní záležitosti.

Po vzniku samostatné Československé republiky následovala další úprava obecní samosprávy zákony č. 75/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919, o řádu volení v obcích (později novelizován zákonem č. 122/1933 Sb., o změnách řádu volení v obcích), a č. 76/1919 Sb. ze dne 7. února 1919, novela obecního zřízení. Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, které ze svého středu zvolilo obecní radu, tvořenou starostou a radními, a obecní komise. Od voleb v roce 1919 si Draženovští volili dvanáctičlenné zastupitelstvo a z komisí v obci

¹ Roku 1822 byla přes sousední Ždánov vybudována silnice berounsko-haselbašská a roku 1827 zde dokončili stavbu silnice rakousko-bavorské (klatovské).

² Nová verze obecního zřízení byla vypracována již roku 1859, ale s výjimkou ustanovení o domovském právu nevešla v platnost.

působily finanční, osvětová a letopisecká. K obecním budovám patřila obecní kovárna čp. 40 a obecní chudobinec čp. 87.

V roce 1921 žilo ve zdejší obci 444 obyvatel v 80 domech a v roce 1930 v 85 domech 437 obyvatel, z nichž se 435 hlásilo k národnosti československé a 2 k německé. V obci fungovala obecní knihovna, kampelička, sbor dobrovolných hasičů (od roku 1895) a hospodářské a strojní družstvo (od roku 1904). V letech 1939–1940 se obec napojila na elektrické vedení.

Na základě Mnichovské dohody se v říjnu 1938 státní hranice posunula na okraj katastru Draženova. K dalšímu záboru pohraničí došlo 24. listopadu 1938, kdy byla od tzv. druhé republiky odtržena část Chodska včetně části katastru obce Draženov s osadou Dlouhý Mlýn a poutním místem Dobrá Voda. Na základě revize hranic se později hranice posunula dál od obce a poutní místo se dostalo zpět k českému území, ale přesto obec o část katastru přišla.

V květnu 1943 rozpustil Zemský úřad v Praze draženovské obecní zastupitelstvo a ustanovil v obci vládního komisaře. Od něho převzal v květnu 1945 správu obce místní národní výbor, který se sešel k první veřejné schůzi 6. května 1945.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiv obce Draženov tvoří dokumenty Obecního úřadu Draženov, které okresní archiv převzal 20. července 1957 z MNV Draženov společně s archiváliemi vzniklými z činnosti tohoto MNV.

Z dochovaných archiválií není patrné, kde a jakým způsobem byly u původce ukládány. O případných ztrátách ostatních dokumentů tohoto původce se nedochovaly žádné záznamy.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Mezerovitě dochovaný archivní fond Archiv obce Draženov vznikl z činnosti Obecního úřadu Draženov a zachycuje období let 1868–1945 (1953).

Sedm úředních knih (inv. č. 2–6, 36 a 37) a jeden podací protokol (inv. č. 16) přesahují časový rozsah existence obecního úřadu, neboť v jejich vedení pokračoval MNV Draženov. Vzhledem k tomu, že rozsáhlejší část agendy vedl obecní úřad, byly tyto knihy ponechány v tomto archivním fondu.

V již zinventarizovaném archivním fondu Místní národní výbor Draženov se nachází dvě úřední knihy, které obsahují i agendu obecního úřadu, a sice obecní kronika z let 1914–1954 (inv. č. 49) a kniha evidence vysvědčení zachovalosti z let 1941–1951 (inv. č. 22).

Archivní fond Archiv obce Draženov pořádal roku 1957 Matěj Šlajs. O případné vnitřní skartaci se ve spisu o fondu žádné záznamy nedochovaly.

Současné pořádání a inventarizace archivního fondu vycházely z metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/2000) a metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010).

Podle zápisu v evidenci PEvA se mělo v tomto archivním fondu nacházet 24 úředních knih, 6 podacích protokolů a 3 kartony spisů o rozsahu 0,26 bm. Ve skutečnosti však fond obsahoval 16 úředních knih, 5 podacích protokolů, spisy uložené v 1 kartonu a 1 balíku a 1 mapu o metrůž 0,75 bm. Rozdíl mezi skutečným stavem a zápisem v programu PEvA vznikly nedůslednou evidencí prováděných přesunů archiválií mezi jednotlivými fondy, při nichž nedocházelo k aktualizaci údajů v PEvě. Jedna úřední kniha a jeden podací protokol

vznikly z činnosti jiných původců, proto byly přesunuty do příslušných archivních fondů – matrika příslušníků obce a osob přechodně pobývajících v obci z let 1923–1950 do Archivu obce Hlohová, EL NAD 138 (č. j. SOAP/010-0858/2011 ze dne 12. prosince 2011) a podací protokol z let 1946–1949 do archivního fondu Místní národní výbor Hlohová, EL NAD 139 (č. j. SOAP/010-0859/2011 ze dne 12. prosince 2011). Přehodnocením diplomatické kategorie došlo k výraznému poklesu počtu knih ve prospěch spisů, takže po uspořádání obsahuje tento archivní fond 14 úředních knih, 5 podacích protokolů, 3 kartony spisů a 1 mapu o celkovém rozsahu 0,66 bm.

Ke změně metráže došlo rovněž fyzickým přemanimulováním archiválií a vyřazením 0,03 bm duplikátů, multiplikátů a jednotlivin nearchivní povahy (záznam o vyřazení č. j. SOAP/010-0008/2012 ze 4. ledna 2012 založen ve spisu o fondu).

Čísla evidenčních jednotek (kartonů) na sebe v několika případech nenavazují, jelikož archiválie většího formátu byly společně uloženy do kartonu N 2.

Jazykem dochovaných archiválií je čeština, některé archiválie z let 1939–1945 jsou česko-německé nebo německé.

Během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice nepodstoupily archiválie žádné restaurátorské ani konzervátorské zásahy a fyzický stav většiny archiválií lze označit za dobrý, pouze několik knih má poškozenou vazbu nebo jim část schází (inv. č. 13–16 bez hřbetu, inv. č. 4 bez zadních desek a u inv. č. 7 a 10 chybí části knih).

Na základě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, patří archiválie Archivu obce Draženov do dvou kategorií – do I. kategorie knihy inv. č. 1 a 2 a ostatní archiválie do II. kategorie.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Draženov poskytuje informace o politických, hospodářských, sociálních a správních dějinách obce.

O fungování obecní samosprávy i všeobecném dění v obci od roku 1908 až do roku 1953 lze vyhledat informace v knihách inv. č. 1 a 2. Další významný zdroj informací o dění v obci představuje kronika obce, která je však uložena v archivním fondu Místní národní výbor Draženov. Retrospektivně od roku 1877 postihuje dění v obci krátkými zápisy, které se od válečných let 1914 a 1915 stávají obsáhlejšími. Roku 1940 byla kronika zabavena a uložena v Archivu země české v Praze a navracena obci roku 1947. Nový kronikář poté dopsal chybějící zápisy o událostech po roce 1940 a pokračoval ve vedení kroniky do roku 1954.

Pro demografické či genealogické bádání lze využít archiválie uložené pod inv. č. 3 a 17, popř. i 8, 9 a 25.

Z událostí významných pro obec je možné vyzdvihnout např. elektrifikaci obce (inv. č. 27) nebo telefonizaci (inv. č. 28).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Draženov uspořádala a archivní pomůcku zpracovala ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v prosinci 2011 Jana Hrušková.

V Horšovském Týně dne 13. 6. 2012

Jana Hrušková

Seznam použité literatury a pramenů

DOSKOČILOVÁ, Marie. *Berní rula 23: díl I. kraj Plzeňský*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1952.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

Orts-repertorium für das königreich Böhmen. Praha : Statthalterei-Buchdruckerei, 1886.

Průvodce po archivních fondech : Svazek 3. Státní oblastní archiv v Plzni. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra, 1976.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha : Federální statistický úřad, 1978.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: Statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer kreis*. Praha : J. G. Calve, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé : I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

Tereziánský katastr český, svazek 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra, 1966.

TRAJER, Johann. *Historich-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis*. České Budějovice, 1862.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
ř. z.	říšský zákoník
SOA	státní oblastní archiv
z. z.	zemský zákoník

Inventární seznam

I. KNIHY**1. Knihy všeobecné správy obce**

1	Protokoly ze schůzí obecního výboru, obecního zastupitelstva, obecní rady, místní školní rady a finanční komise 4. 4. 1908–27. 6. 1931	1908–1931	K 1
2	Protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, finanční komise a místního národního výboru 13. 9. 1931–3. 4. 1947	1931–1945 (1947)	K 2

3	Matrika příslušníků obce	1934–1945 (1947)	K 3
---	--------------------------	------------------	-----

4	Evidence vydaných domovských listů	1925–1945 (1949)	K 4
---	------------------------------------	------------------	-----

2. Knihy správy obecního majetku

5	Pronájem obecních luk	1935–1945 (1949)	K 5
---	-----------------------	------------------	-----

6	Pronájem obecních lesů	1935–1945 (1949)	K 6
---	------------------------	------------------	-----

3. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

7	Trestní protokol	1906–1940	K 7
---	------------------	-----------	-----

8	Evidence přechodně pobývajících v obci	1927–1938	K 8
---	--	-----------	-----

9	Evidence přechodně pobývajících v obci	1937–1943	K 9
---	--	-----------	-----

	<i>Evidence vydaných vysvědčení zachovalosti</i>	<i>1941–1951</i>	<i>MNV Draženov</i>
--	--	------------------	-------------------------

4. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

10	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1920–1939	K 10
----	---	-----------	------

11	Parcelní protokol	1943	K 11
----	-------------------	------	------

5. Ostatní knihy

	<i>Obecní kronika</i>	<i>1914–1954</i>	<i>MNV Draženov</i>
--	-----------------------	------------------	-------------------------

II. SPISOVÝ MATERIÁL**A. Podací protokoly**

12	Podací protokol 10. 4. 1918–27. 12. 1924	1918–1924	R 1
----	--	-----------	-----

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. jedn.</u>
13	Podací protokol 3. 1. 1925–2. 7. 1932	1925–1932	R 2
14	Podací protokol 10. 7. 1932–16. 1. 1940	1932–1940	R 3
15	Podací protokol 16. 1. 1940–23. 4. 1943	1940–1943	R 4
16	Podací protokol 24. 4. 1943–31. 12. 1946	1943–1945 (1946)	R 5

B. Spisy

1. Obec a její správa

17	Evidence obyvatel a domovské právo	1870–1945	N 1
18	Volební záležitosti (voličské seznamy, kandidátní listiny, volby obecní rady a komisí)	1931–1939	N 1
19	Obecní samospráva (sliby zastupitelů, obecní vyhlášky, 1915–1942 pozvání na schůze, listiny přítomných)		N 1

2. Správa obecního majetku

20	Obecní budovy a pozemky (pronájem, prodej, pojištění)	1895–1943	N 1
21	Obecní dávky a přirážky	1933–1945	N 1
22	Rozpočtové hospodaření obce (rozpočty obce s výkazy zápujček, rozpočty ústavu chudých, rozpočty školní obce)	1932–1944	N 2

3. Péče o bezpečnost a pořádek

23	Bezpečnost osob a majetku (žádost o zřízení četnické stanice, požární hlídka)	1908–1943	N 1
24	Trestní záležitosti (trestní listy)	1915–1944	N 1
25	Zdravotní záležitosti (očkovací seznamy dětí)	1919–1945	N 2
26	Stavební záležitosti (soukromé stavby čp. 2–88, úprava rybníka, obecní domek)	1920–1943	N 1
27	Elektrifikace obce	1939–1944	N 3
28	Telefonizace obce	1941	N 3

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

29	Péče o chudé a nezaměstnané (sbírka na chudé, výdej potravinových lístků, podpora)	1923–1942	N 3
----	--	-----------	-----

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

30	Vojenské záležitosti (seznamy odvodem povinných, domobranecké seznamy)	1891–1938	N 2
31	Záležitosti katastrální (knihovní návrhy, změny hranic)	1923–1940	N 3
32	Živnostenské záležitosti (pořádání tanečních zábav)	1937	N 3
33	Zemědělství (obecní plemeníci, soupisy hospodářského zvířectva, zemědělských strojů, povinné dodávky)	1942–1945	N 3
34	Lesnictví, honební záležitosti (smlouva s hajným, honební výbor)	1908–1943	N 3

III. ÚČETNÍ MATERIÁL

1. Účetní knihy

35	Knih příjmů a vydání	1868–1899	K 12
36	Hlavní kniha	1941–1945 (1948)	K 13
37	Pokladní deník obce a ústavu chudých	1930–1945 (1953)	K 14

2. Účetní spisy

38	Účetní závěrky obce a ústavu chudých	1932–1944	N 2
----	--------------------------------------	-----------	-----

IV. MAPY

39	Katastrální mapa obce 1:2880, tisk, tvrdý papír, 64 x 52 cm	[1939]-[1945]	M 1
----	--	---------------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Draženov
Značka fondu:	AO Draženov
Časový rozsah:	1868–1945 (1953)
Počet evidenčních jednotek:	23 (14 úředních knih, 5 podacích protokolů, 3 kartony, 1 mapa)
Počet inventárních jednotek:	39
Rozsah v bm:	0,66
Stav ke dni:	13. 6. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Mgr. Jana Hrušková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 13. 6. 2012 – č. j. SOAP/010-0443/2012